

Justitiedepartementet
Diarienummer: Ju2025/01097

Yttrande över slutbetänkandet Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende (SOU 2025:56)

Inledning

Tingsrätten instämmer i stort i de överväganden som görs i betänkandet och de förslag som lämnas. I vissa delar anser tingsrätten att förslaget kan förtydligas. Tingsrätten ser också att det kan krävas ytterligare överväganden för att fullt ut säkerställa domstolarnas oberoende. Mot denna bakgrund lämnas följande synpunkter.

Domstolsstyrelsen och dess styrelse

Enligt förslaget ges Domstolsstyrelsen stora befogenheter, såsom att nominera kandidater till Domaransvarsnämnden, att initiera ärenden i Domaransvarsnämnden och att fatta vissa egna beslut som rör domares anställningar. En förutsättning för att detta ska vara lämpligt är, liksom konstateras i betänkandet, att myndigheten ges en så oberoende ställning som föreslagits i SOU 2023:12. Beslutanderätten bör i aktuella frågor tillkomma Domstolsstyrelsens styrelse som är det organ som har den särskilda legitimitet i förhållande till domstolarna som krävs, och inte enskilda tjänstemän inom Domstolsstyrelsen. I den föreslagna lagtexten anges i regel att viss beslutanderätt tillkommer Domstolsstyrelsen. I förslaget till 7 kap. 7 § lagen (2026:00) om domstolar och domare används både Domstolsstyrelsen och Domstolsstyrelsens styrelse. I vissa avsnitt av betänkandet framgår att avsikten är att beslutanderätten ska tillkomma Domstolsstyrelsens styrelse och att den inte ska delegeras vidare inom myndigheten. Tingsrätten anser att den föreslagna lagtexten bör förtydligas på så sätt att det uttryckligt framgår vilka beslut som ska fattas av Domstolsstyrelsens styrelse.

Bisysslor

Tingsrätten tillstyrker förslaget om att frågor avseende skyldighet för en ordinarie domare att upphöra med en förtroendeskadlig bisyssla ska omfattas av den nya prövningsordningen. Tingsrätten anser däremot att man bör överväga om domare ska få möjlighet att i förväg få tillåtligheten av bisysslor prövad.

Övriga synpunkter

Våra nämndemän är politiskt tillsatta. Det är enligt tingsrättens uppfattning angeläget att även belysa frågan om hur nämndemännens oberoende kan säkerställas.

Tingsrätten anser att det finns skäl att överväga om även hyresråd bör omfattas av den nya prövningsordningen.

I föreslagen lydelse av 8 kap. 16 § stycket lagen (2026:00) om domstolar och domare anges att endast ordinarie domare får delta i domstolsprövningen efter överklagande av Domaransvarsnämndens beslut i vissa fall. Det bör övervägas om så bör vara fallet vid samtliga överprövningar av Domaransvarsnämndens beslut.

Tingsrätten anser att föreslagen lydelse av 7 kap. 1 § tredje stycket lagen (2026:00) om domstolar och domare beträffande justitieråd är otydligt formulerad och bör förtydligas.

I handläggningen av ärendet har lagmannen Kristina Andersson och rådmannen Lena Berlin deltagit. Tingsfiskalerna Louise Trattner och Ida Lauridsen har varit föredragande.